

El cas Palau de la Música Catalana.

Una fallada de la Responsabilitat Social

Josep Maria Canyelles*

Si la societat no enforteix el compromís de no fer acceptables i plausibles certs comportaments personals i corporatius, l'RSE no podrà aportar el sentit de canvi cultural que porta implícit i fracassarà en el seu màxim repte

Respecte el Cas Palau¹, no tinc intenció de parlar de [Fèlix Millet](#), expresident del Palau de la Música Catalana: com que ell mateix ja ha reconegut part de la seva culpabilitat, ens veuríem obligats a fer un enfocament legal o bé ètic sobre la seva conducta. Alternativament, ens interessa fer un enfocament de Responsabilitat Social i per exemple parlar de l'RS dels grups d'interès d'una organització que ha tingut comportaments fraudulents.

És a dir, pel que fa a aquest personatge, que la llei faci el que hagi de fer. I que la seva consciència reflexioni sobre els seus errors. Però ara ens interessa veure com és possible que hàgim arribat fins aquí.

Com és possible que es donin casos com Enron, com Maddoff, o com Palau de la Música, tot i que de dimensions molt diferents? En tots els casos hi observem **l'existència d'indisidors i sospites per part dels seus grups d'interès acompanyada d'una manca de reacció per part d'aquests**, ja sigui per deixadesa o per conveniència.

Si fem referència a la conveniència podríem estar davant d'una complicitat, de manera que no hi entrarem. Quedem-nos amb la comoditat de la deixadesa, el deixar fer o deixar passar. Tot i que de vegades la línia no és nítida: qui tenia sospites sobre la manera com els fons de Maddoff oferien alta rendibilitat però va parapetar-se en unes auditories de pa sucats amb oli, va actuar per deixadesa o per interès?

En el 'Cas Palau' tothom sembla coincidir (ara!) que les sospites eren generalitzades. Però es van donar motius per a la deixadesa: la singularitat del personatge, la **dilució de les responsabilitats en un entramat de molts grups d'interès** (patrons, patrocinadors...), i l'existència d'auditories.

Les condicions per a un mal govern s'hi donaven de manera evident, cosa que ara es percep clarament amb les consideracions que van apareixent:

"Ara entenc per què Millet s'alegrava quan li deies que no anaves a una reunió", afirma un membre de la comissió delegada. Fins i tot es negava a donar de baixa els qui li deien que no tenien temps: "No hi ha problema si no hi pots assistir" ([La Vanguardia](#)).

Però és que el Palau de la Música no era un fons de desenvolupament, sinó que era un dels espais d'afirmació de

l'elit econòmica i cultural catalana. Sols cal veure que **el Palau és un dels auditoris del món que més fons privats reben** (165 patrons i 200 empreses), a banda del finançament públic. Tal com es diu a [La Vanguardia](#)

Ara, en els salons elegants es parla amb indignació de la desgràcia del Palau. Alguns, de moment els menys, advoquen per l'autocrítica: "La societat civil hauria d'anar acceptant que s'ha acabat això de figurar en tantes patums i fundacions sense responsabilitzar-se de res", assegura un notable implicat en els canvis al Palau. "Anar al Palau era un tic social, però ningú es preocupava de res", afirma un patró que ha seguit amb distància les activitats de l'entitat.

En els darrers anys, segons s'exposa al [Periódico](#), Millet, sentint-se amo de la institució, havia fet i desfet i, no tenint-ne prou amb la burgesia catalana, hi havia fet entrar altres organismes que estaven interessats a disposar d'una imatge de suport i vinculació a Catalunya. Així, Millet, patró de la FAES del PP d'Aznar, **va acabar donant patents de catalanitat a canvi de diners**.

Algunes conclusions

1. La primera conclusió hauria de ser que la rendició de comptes acurada i transparent no hauria de disminuir en les formes i en el compromís ni pel fet de ser una organització de la societat civil, ni pel fet de tenir persones il·lustres al capdavant, ni pel full de serveis prestats o la trajectòria. **Cap organització² està exempta del deure ciutadà de rendir comptes**, ja sigui una gran empresa, una ONG³ o una administració pública⁴. I seria bo no fer-ho com a reacció a sospites o per desconfiances sinó com a acció positiva i compromesa de gestió de la seva responsabilitat social. → cal actuar
2. La segona conclusió hauria de ser que **els grups d'interès no haurien de tenir un capteniment relaxat** respecte les sospites. I com que una relació positiva entre grups d'interès no pot basar-se en la desconfiança,

² Ferran Mascarell (conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya al 2004 i prèviament regidor de Cultura de Barcelona) ha declarat a Catalunya Ràdio (22-09-09) que si algú hagués dit fa uns anys d'entrar a fiscalitzar el Palau l'haurien *enviat a galeres*, ja que representava un mite del país i la societat civil catalana.

³ Reflexions sobre RSO:

<http://responsabilitatglobal.blogspot.com/search/label/RSO>

⁴ Reflexions sobre RSA:

<http://responsabilitatglobal.blogspot.com/search/label/RSA>

¹ 23.7.09 [Els mossos escorcollen durant tot el dia la Fundació Orfeo Català-Palau de la Música per presumptes irregularitats econòmiques](#)

caldria demanar transparència i compromisos de manera sistemàtica i generalitzada, en tots els casos, com una manera de contribuir a construir un país més ètic i una cultura de la transparència més generalitzada. → cal actuar sistemàticament

3. La tercera conclusió hauria de ser **no confiar cegament en les auditories fetes per una tercera part, per més professional que pugui semblar, ja que aquestes no suposen una garantia plena. Caldria avançar cap a la gestió de l'RSE per part de les companyies auditores, de serveis d'assessorament i consultoria**, com a peça clau del procés de credibilitat, i també cap a la corresponsabilització de certs grups d'interès en la validació dels processos de transparència. → cal actuar sistemàticament també en l'entorn

En el cas que ens ocupa, ha aparegut una carta de l'assessor jurídic⁵ on es descriu amb detalls l'estratègia que els advocats i la fundació van seguir per deixar fora de l'abast d'Hisenda temes que es descriuen com d'impossible justificació fiscal. Aquest fet, que sorprèn per la ingenuïtat de deixar-ho escrit, posa damunt de la taula el debat sobre la consistència ètica de les assessories: sense afirmar que aquest hagi estat el cas:

- una assessoria jurídica ha d'aconsellar sobre com encobrir un frau?
- Existeix alguna **assessoria que declari obertament en la seva filosofia que no col·laborarà a encobrir fraus** legals?
- I si les empreses amb RSE mostressin preferència per les assessories amb aquests compromisos?

I respecte a les auditories, és cert que no és fàcil detectar un frau. Per exemple, un auditor difícilment podrà detectar que dins d'unes factures d'obres n'hi ha una part que correspon a obres fetes en domicilis particulars. Però el fet que hisenda detectés errors importants hauria de ser una advertència rellevant per a prestar-hi més atenció tant des de les auditories com des dels òrgans de govern de la fundació o el consorci.

Però sobretot, aquesta fundació no hauria d'haver trobat cap suport d'assessoria per a portar a terme les accions fraudulentas. Pot haver-hi i sempre hi haurà persones que delinqueixin, però sovint és l'entorn el que facilita que el delicte es porti a terme tant per les estructures de plausibilitat (valors socials), la deixadesa o dilució de les responsabilitats, i pel suport expert....

En altres ocasions hem escrit sobre la **necessitat de controlar els controladors**⁶. I pot semblar que

⁵ El País: [El secretario del Palau, relevado por urdir un fraude millonario a Hacienda. Aconsejó falsificar documentos para despistar a la inspección](#)

⁶ [Quis custodiet ipsos custodes?](#)

desviem l'atenció dels veritables culpables. No seria l'objectiu que pretenem. Però certament tenim interès a posar damunt la taula **la corresponsabilitat social (i sovint legal!) que tots tenim davant de les males pràctiques corporatives, malgrat que la comoditat ens pugui fer mirar cap a una altra banda**. I sabent que no sempre és fàcil, com per exemple en aquest cas:

- ¿una empresa hauria de denunciar una mala pràctica social per part d'Hisenda en un moment en què estigui essent inspeccionada?

Aquest cas que plantejem té una resposta adequada i realista: si aquesta empresa fa les coses bé, i té la consciència neta de no haver fet cap incompliment (més enllà que sempre es pugui produir una errada) estarà en condicions de poder fer veure als seus grups d'interès (entre els quals la inspecció d'Hisenda!) que, en aquest cas hipotètic, estan procedint de manera socialment irresponsable. Serveixi aquesta reflexió per a deixar apuntat que de vegades la manca de rigor en les tasques de control per part dels grups d'interès pot venir donada per una inseguretat sobre els seus propis procediments. Normalment **sols algú que se senti segur de fer les coses bé pot tenir el coratge de demanar comptes amb la més gran normalitat**.

Canvi de valors

La conclusió global és que l'RSE no és –com ho podia ser l'ètica d'empresa– un afer sols de criteri intern de les organitzacions. El paper dels grups d'interès és rellevant per a la gestió de l'RS d'una empresa. Però **el gran objectiu de l'RSE no hauria de ser solament l'excel·lència social d'una empresa singularment, sinó anar canviant les condicions del mercat i els valors socials**. És a dir, quins són els impactes socials, ambientals i econòmics que les cadenes de valor es poden permetre, i quines són les estructures de plausibilitat que la societat està disposada a acceptar en aquestes matèries.

En la moral calvinista, si algú fa una malifeta i l'enxampen queda apartat dels nuclis de responsabilitat i poder de la comunitat, mentre que en el nostre entorn s'observa una deixadesa que fa que una persona tal pugui continuar en el cor de la vida social, cultural i econòmica, fins i tot amb algun gest de complicitat en alguna ocasió.

Si la societat no enforteix el compromís de no fer acceptables i plausibles certs comportaments personals i corporatius, l'RSE no podrà aportar el sentit de canvi cultural que porta implícit i fracassarà en el seu màxim repte: el d'esdevenir un enfocament de gestió integrat i integral, que formi part de la filosofia i l'estratègia corporativa i que, en conseqüència, es projecti a llarg termini. El desenvolupament ple de l'RSE, per tal que es realmenti a si mateix, és **avançar cap a Territoris Socialment Responsables, on l'esperit de la rendició de comptes estigui amarat en la cultura de la societat i de les societats**.

Aquest article es troba disponible a: www.collaboratio.net/mm/File/ca/Art.jmcanvelles_Cas_Palau_Millet.pdf